

Konferencija istorinio-kultūrinio paveldo tyrimams aptarti

2014 m. gegužės 29–31 d. Lietuvos kultūros tyrimų institute vyko tarptautinė konferencija „Baltarusijos–Lietuvos pasienio istorinis-kultūrinis paveldas“, kurioje buvo apibendrintas Lietuvos respublikos švietimo ir mokslo ministerijos remiamo dviejų metų tarpdisciplininio projekto darbas. Projektas skirtas dviejų kaimyninių šalių kultūrinių ryšių ir bendro paveldo tyrimui organizuoti. Jį vykdant buvo analizuojama sakralinės architektūros ir dailės paveldas, XIX–XX a. pirmosios pusės meninio, intelektualinio ir mokslinio gyvenimo ryšiai, muziejų paveldas, dabartinių Baltarusijos–Lietuvos pasienio kultūrinio paveldo tyrimų problemos.

Projekte dalyvavo abiejų valstybių mokslininkai: menotyrininkai, kultūros ir mokslo istorikai, etnologai, filosofai. Lietuvos mokslininkai rinko ir analizavo šaltinių medžiagą Baltarusijos archyvuose, bibliotekose, muziejuose, tyrė ir aprašė kultūrinio paveldo objektus. Surinkta medžiaga buvo dokumentuojama, sisteminama.

Pirmąją konferencijos dieną posėdis prasidėjo Lietuvos kultūros tyrimų instituto direktorės Jolantos Širkaitės sveikinimu ir Baltarusijos mokslų akademijos Menotyros, etnografijos ir folkloro instituto direktoriaus Aleksandro Lokotko pranešimu apie tradicinę medinę architektūrą Baltarusijos ir Lietuvos skansenuose. Pranešėjas aptarė liaudies architektūros tyrimų, išsaugojimo ir eksponavimo patirtis abiejuose šalyse.

Bendrakultūrinės vertės buvo aptartos kitų konferencijoje dalyvavusių baltarusių tyrėjų pranešimuose. Jelena Pikulik skaitė pranešimą apie Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės kirilicos knygų meną XVI–XVIII a., Ana Barvėnova nagrinėjo krikščionių kulto tarno įvaizdį viduramžių Vidurio Europoje, Olga Kniazeva kalbėjo apie Baltarusijos miestus ir miestelius palei senąjį Vilniaus traktą XVI–XX a. pradžioje ir pabrėžė lokalinio kultūros paveldo tyrimų svarbą.

Dalis Lietuvos kultūros tyrimų instituto darbuotojų pranešimų buvo skirta paribio dailės raidos ir palikimo klausimams. Aistė Lugovojenė nagrinėjo XVIII a. LDK dailininko savimonę, išskirdama Antano Grušekio kūrybą, Regimanta Stankevičienė apibūdino Stebuklingojo trinitorių Jėzaus atvaizdo sklaidos XVIII–XIX a. Baltarusijos ir Lietuvos dailėje ypatybes, Jolanta Širkaitė įvertino Karolinavo dvaro gyventojų raišką XIX a. antrojeje.

Lyginamosios analizės požiūriu XX a. 10 dešimtmečio Vilniaus ir Minsko fotografijos ypatumus bei paraleles išskyrė Margarita Matulytė.

Lietuvių ir baltarusių tarpkultūriniai istoriniai ryšiai, sąveikos ir dabartis konferencijoje buvo nagrinėjami skirtingų mokslų ir tyrimo objektų požiūriais. Rolandas Kregždys kalbėjo apie Lietuvių kalbos polonizmą ir gudizmų segregacijos ypatumus Lietuvos ir Baltarusijos pasienio areale, Henrykos Ilgevič pranešime

buvo apžvelgti Baltarusijos istorijos ir kultūros tyrinėjimai tarpukario Vilniuje, Nastazija Keršytė įvertino Gudų mokslo draugijos muziejaus Vilniuje veiklą, Romualdas Juzefovičius pabrėžė rašytinių tarpukario Vilniaus lietuvių ir baltarusių studentų šaltinių svarbą kultūrinių tapatumų raidai tirti.

Konferencijos pabaigoje projekto vadovė Basia Nikiforova, remdamasi sociologinių tyrimų duomenimis, taip pat fenomenologiniu požiūriu, apibendrina kultūrinės Lietuvos-Baltarusijos pasienio erdvės kaitos tendencijas.

Konferencijos pranešimų turinys byloja, kad pradėti bendri tyrimai pateiks išsamesnį Lietuvos ir Baltarusijos kultūrinio paveldo vaizdą. Pasienio erdvėje gyvuoja

kultūrinių panašumų ir skirtumų sankirtos. Nagrinėdami šią problemą, Lietuvos ir Baltarusijos mokslininkai vadovaujasi esminiu nuoseklumo principu: objektą ištirti, įvertinti ir išsaugoti. Kultūrų dialogiškumas yra svarbi prielaida bendros kultūrinės erdvės tyrimus perkelti į tarpnacionalinių lygmenį. Atsižvelgiant į tai, kad tyrimo laukas apima dviejų valstybių teritorinę erdvę, ateityje būtų galima parengti bendrus kultūros objektų saugojimo vertybinius kriterijus, tobulinti tyrimų metodikas.

Pagal konferencijos pranešimus spaudai parengtas leidinys turėtų pagilinti mokslo žinias apie kultūros raidą bei Lietuvos ir Baltarusijos paveldo objektus.

BASIA NIKIFOROVA
ROMUALDAS JUZEFOVIČIUS